

תפילה בקברי צדיקים

(1) דברים פרשת שופטים פרק יח

(*) לֹא יִמָּצָא כָּהֵן מַעֲבִיר בְּנוֹ וּבִתּוֹ בְּאֵשׁ קִסֵּם קְסָמִים מְעוֹנֵן וּמְנַחֵשׁ וּמְכַשֵּׁף: (יא) וְהִכָּר חֶקֶר וְשֹׁאֵל אוֹב וְיִדְעֹנֵי וְדֹרְשׁ אֵל הַמֵּתִים: (יב) כִּי תִזְעַבְתָּ יְקֻנֵּךְ כָּל עֲשֵׂה אֵלֶּה וּבְגַלְלַת הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה יְקֻנֵּךְ אֱלֹהֶיךָ מוֹרִישׁ אוֹתָם מִפְּנֵיךָ: (יג) תִּמְיָם תִּהְיֶה עִם יְקֻנֵּךְ אֱלֹהֶיךָ:

(2) רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק יא הלכה יג

איזהו דורש אל המתים זה המרעיב את עצמו והולך ולן בבית הקברות כדי שיבא מת בחלום ויודיעו מה ששאל עליו, ויש אחרים שהם לובשים מלבושים ידועים ואומרים דברים ומקטירין קטרת ידועה וישנים לבדן כדי שיבא מת פלוני ויספר עמו בחלום, כללו של דבר כל העושה כדי שיבא המת ויודיעו לוקה שנאמר לא ימצא בך מעביר וגו' ודורש אל המתים.

(3) פירוש המשנה לרמב"ם מסכת סנהדרין פרק י

והיסוד החמישי שהוא יתעלה הוא אשר ראוי לעבדו ולרוממו ולפרסם גדולתו ומשמעתו. ואין עושין כן למה שלמטה ממנו במציאות מן המלאכים והכוכבים והגלגלים והיסודות וכל מה שהורכב מהן, לפי שכולם מוטבעים בפעולותיהם אין להם שלטון ולא בחירה אלא רצונו יתעלה, ואין עושין אותם אמצעים להגיע בהם אליו, אלא כלפיו יתעלה יכוונו המחשבות ויניחו כל מה שזולתו. וזה היסוד החמישי הוא האזהרה על עבודה זרה, ורוב התורה באה להזהיר על זה.

(4) במדבר פרשת שלח פרק יג פסוק כב

וַיַּעֲלוּ בְּנֵגֶב וַיָּבֹאוּ עַד חֶבְרוֹן וְשָׁם אָחִימֵן שִׁשִׁי וְתַלְמִי יְלִידֵי הָעֵזֶק וְחֶבְרוֹן שְׁבַע שָׁנִים נִבְּנָתָה לְפָנָי צֶעַן מִצְרַיִם:

(5) רש"י שם

ויבא עד חברון - כלב לבדו הלך שם ונשתטח על קברי אבות, שלא יהא ניסת לחבריו להיות בעצתם, וכן הוא אומר (דברים א, לו) ולו אתן את הארץ אשר דרך בה, וכתוב (שופטים א, כ) ויתנו לכלב את חברון.

(6) תלמוד בבלי מסכת סוטה דף לד עמוד ב

+במדבר י"ג+ ויעלו בנגב ויבא עד חברון - ויבאו מבעי ליה! אמר רבא: מלמד, שפירש כלב מעצת מרגלים והלך ונשתטח על קברי אבות, אמר להן: אבותי, בקשו עלי רחמים שאנצל מעצת מרגלים.

(7) תוספות שם

אבותי בקשו עלי רחמים - וא"ת והאמר בפרק מי שמתו (ברכות דף יח.) דמיתי לא ידעין מידי ומשמע במסקנא ואפילו אבות העולם יש לומר דעל ידי תפלה שזה מתפלל מודיעין להן שכך נתפלל והכי אמר בפרק שני דתענית (דף טז.) למה יוצאין לבית הקברות כדי שיבקשו עליהם מתים רחמים וכן בפרקי דחסידיים בעובדא דרבי מנא דאשתטח אמצרתא דאבוה.

(8) בראשית רבה (וילנא) פרשת וישלח פרשה פב

ויצב יעקב מצבה תנן התם מותר המתים כו', ר' נתן אמר מותר המת יבנה לו בית על גבי קברו וכו', תני ר' שמעון בן גמליאל אין עושין נפשות לצדיקים דבריהם הן זכרוניהם למדנו שנקראו ישראל על שם רחל שנא' (ירמיה לא) הֲבֵן יָקִיר לִי אַפְרַיִם, ד"א ותמת רחל ותקבר בדרך אפרת, מה ראה אבינו יעקב לקבור את רחל בדרך אפרת אלא

צפה יעקב אבינו שהגליות עתידות לעבור שם לפיכך קברה שם כדי שתהא מבקשת עליהם רחמים, הה"ד (שם /רמיהו ל"א/) קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה.

9) תלמוד בבלי מסכת תענית דף כג עמוד ב

רבי מני בריה הוה קא מצערי ליה דבי נשיאה. אישתטח על קברא דאבוה, אמר ליה: אבא, אבא, הני מצערו לי. יומא חד הוה קא חלפי התם, אינקוט כרעא דסוֹסוּתִייהוּ, עד דקבילו עלייהו דלא קא מצערו ליה.

10) ספר חסידים (מרגליות) סימן תנ

ברזילי הגלעדי אמר (ש"ב י"ט ל"ח) אמות בעירי כי הנייה יש למתים שאוהביהם הולכים על קבריהם ומבקשין על נשמתן טובה ומטיבים להם באותו עולם, וגם כשמבקשים מהם הם מתפללים על החיים וכלב בן יפונה נשתטח על קברי אבות. אחד צוה לקוברו בבית הקברות קצת רחוק משאר מתים לקוברו לבדו ובקרוב זמן סביבותיו מתו זה אחר זה.

11) תלמוד בבלי מסכת תענית דף טז עמוד א

למה יוצאין לבית הקברות? פליגי בה רבי לוי בר חמא ורבי חנינא. חד אמר: הרי אנו חשובין לפניך כמתים, וחד אמר: כדי שיבקשו עלינו מתים רחמים. מאי בינייהו? איכא בינייהו קברי נכרים.

12) תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שקלים פרק ב הלכה ה

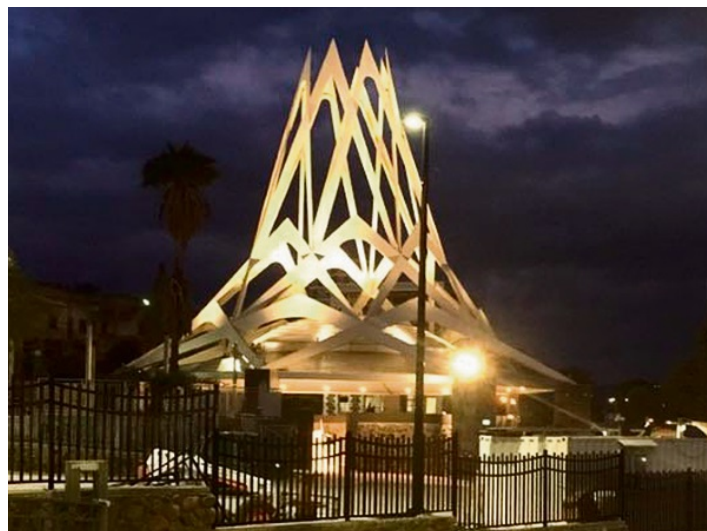
תני רבן שמעון בן גמליאל אומר אין עושין נפשות לצדיקים דבריהם הן הן זכרוֹנָן.

13) רמב"ם הלכות תעניות פרק ד הלכה יח

שבע תעניות האלו כל מקום שגוזרין אותם שם, אחר שמתפללין יוצאין כל העם לבית הקברות ובוכין ומתחננים שם, כלומר הרי אתם מתים כאלו אם לא תשובו מדרכיכם, ובכל תענית מתעניות הצרות שגוזרין על הצבור מתפללין תפלת נעילה בכל מקום.

14) רמב"ם הלכות אבל פרק ד הלכה ז

וחופרין בעפר מערות ועושין כוך בצד המערה וקוברין אותו בו ופניו למעלה, ומחזירין העפר והאבנים עליו, ויש להן לקבור בארון של עץ, והמלוין אותו אומרין לו לך בשלום שנאמר ואתה תבוא אל אבותיך בשלום, ומצינין את כל בית הקברות ובונין נפש על הקבר, והצדיקים אין בונים להם נפש על קברותיהם שדבריהם הם זכרוֹנָם, ולא יפנה אדם לבקר הקברות.

15) שולחן ערוך אורח חיים הלכות תענית סימן תקעט סעיף ג

שבע תעניות האלו, אחר שמתפללים, יוצאים כל העם לבית הקברות ובוכים ומתחננים שם, כלומר: הרי אתם מתים כאלו, אם לא תשובו מדרככם (ולפי זה אם אין קברי ישראל הולכים על קברי כותים) (גמרא).

16) שולחן ערוך אורח חיים הלכות תשעה באב ושאר תעניות סימן תקנט סעיף י

נוהגים שלא לשחוט ושלא להכין צורכי סעודה עד אחר הצות. הגה: והולכים על הקברות מיד כשהולכים מבית הכנסת (ב"י בשם תוס'), ואם אירע מת בט"ב אין אומרים צדוק הדין (תשב"ץ).

17) שולחן ערוך אורח חיים הלכות ראש השנה סימן תקפא סעיף ד

מכבסין ומסתפרין בערב ר"ה. (ויש נוהגין לטבול בערב ראש השנה טו משום קרי). ויש מקומות נוהגין לילך על הקברות ולהרבות שם בתחנונות, ונותנים צדקה לעניים (כל בו).

18) שולחן ערוך אורח חיים הלכות יום הכפורים סימן תרה סעיף א

מה שנוהגים לעשות כפרה בערב יום כיפורים לשחוט תרנגול על כל בן זכר ולומר עליו פסוקים, יש למנוע המנהג. הגה: ויש מהגאונים שכתבו מנהג זה, וכן כתבו אותו רבים מן האחרונים, וכן נוהגין בכל מדינות אלו ואין לשנות, כי הוא מנהג ותיקין. ונוהגין ליקח תרנגול זכר לזכר, ולנקבה לוקחין תרנגולת (ב"י בשם תשב"ץ), ולוקחין למעוברת ב' תרנגולים אולי תלד זכר; ובוחרין בתרנגולים לבנים, על דרך שנאמר: אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו (ישעיה א, יח) ונהגו ליתן הכפרות לעניים, או לפדותן בממון שנותנים לעניים (מהרי"ל). ויש מקומות שנוהגין לילך על הקברות ולהרבות בצדקה, והכל מנהג יפה. ויש להסמך שחיטת הכפרות מיד לאחר שהחזירו עליו. וסמך ידיו עליו, דמות הקרבן; וזורקין בני מעיהם על הגגות או בחצר, מקום שהעופות יכולין לקחת משם (טור).

19) ב"ח יורה דעה סימן ריז

מי שנדר לילך לבית הקברות או למקוה ואירע לו שהלך ע"י עסק שם יצא ידי נדרו. תשובת מהרי"ל סימן קי"ח ומביאו הרב בהגהות שו"ע (סמ"ח). עוד ראיתי תשובה על שם מוהר"ר חיים פלטיאל (עי' שו"ת מהר"ם ב"ר ברוך ד"ל סי' קסד) על הנודרים לילך לבית הקברות קצת היה נראה כדורש אל המתים דכלב שנשתטח על קברי אבות (סוטה לד ב) התפלל לשם במקום קדושה כדי שתהא תפילתו נשמעת וכדכתיב באברהם (בראשית יט כז) אל המקום אשר עמד שם אלמא שהמקום גורם א"נ מי שביזה את המת ולכבודו משתטח על קברו זה מצוינו (חגיגה טז ב, כב ב, יומא פז א, מכות ה ב) אך נשים ובני אדם שאינן יודעין זה לא ידעתי הליכתן למה ואני רגיל לפתוח להן בחרטת ויתירו להם הנדר ויתן לצדקה מה שהיה מוציא על הדרך ואח"כ יתן מה שנשער כפי שהיה טרחו והילוכו וזה יתן לצדקה וינצל מצעקה ע"כ. מיהו כבר החזיקו במנהג זה ואין מוחה ויש לזה סמך בספר הזוהר (פר' אחרי ע ב - עא ב) ודוקא להשתטח על קברי אבות ולהתפלל לפניו יתברך על כל צרה שלא תבוא בזכות אבותיו הנקברים פה וכיוצא בזה וכבר נתקנו סדרי התפילה למשתטחים על קברי אבות ואין לשום מורה למנוע ולבטל מנהג זה.

20) משנה ברורה סימן תקפא ס"ק כז

הקברות - דביה"ק הוא מקום מנוחת הצדיקים והתפלה נתקבלה שם יותר אך אל ישים מגמתו נגד המתים אך יבקש מהש"י שיתן עליו רחמים בזכות הצדיקים שוכני עפר ויקיף הקברות ויתן צדקה קודם שיאמר התחנונות. ואין לילך על קבר אחד ב"פ ביום אחד.

21) חכמת אדם שער איסור והיתר כלל פט

ז איסור דורש אל המתים זה שמרעיב עצמו ולן בבית הקברות כדי שתשרה עליו רוח הטומאה (סימן קע"ט סעיף י"ג) ואותן נשים וכן עמי הארצות שהולכין על קברי מתים וכאילו מדברים עם המתים ואומרים להם צרותיהם קרוב הדבר שהם בכלל זה ונמצא שיש מן הגאונים היו רוצים לאסור להשתטח על קברי מתים אלא ההולכים שם

יתפללו לה' שימלא משאלותם בזכות אבותיו ובזכות הצדיקים (ועיין ב"ח ביורה דעה סוף סימן רי"ז והש"ך ס"ק ט"ו קיצר ולא העתיק כל דבריו).

22) רש"י דברים פרשת שופטים פרק יח פסוק יג

תמים תהיה עם ה' אלהיך - התהלך עמו בתמימות ותצפה לו ולא תחקור אחר העתידות, אלא כל מה שיבא עליך קבל בתמימות ואז תהיה עמו ולחלקו.